

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van Secretariaat en kantoren van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België in Gent

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Gent, 9de afdeling, sectie I

Objectnummer: 4.01/44021/1457.1

-

Dossiernummer: 4.001/44021/138.1

Omschrijving:

Secretariaat en kantoren van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België, Koning Albertlaan 93-95

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

10 MEI 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 10 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 10 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 10 augustus 2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Gent

Het advies werd gevraagd op 10 augustus 2018.

Gemeente Gent

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 6 september 2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 10 augustus 2018.

De VCOE bracht op 26 september 2018 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie vraagt aandacht voor het aangrenzende kantoorgebouw, Koning Albertlaan 93, dat deel uitmaakt van de hoofdzetel van de Liberale Vakbonden en volgens het beschermingsvoorstel "*interessant [is] in relatie tot de bouwevolutie en de historie van het complex*". Dit pand is immers vastgesteld bouwkundig erfgoed. De commissie vraagt om te onderzoeken of de gevel van het gebouw erfgoedwaarde bezit en in de bescherming kan worden meegenomen, bijvoorbeeld als overgangszone of in de vorm van een stadsgezicht.

Antwoord:

De gevel van het kantoorgebouw, Koning Albertlaan 93, daterend van 1966, bezit inderdaad erfgoedwaarde en werd hierdoor in 2014 opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed. De waarde is in eerste instantie gelegen in de architecturale kwaliteit van de gevel, die ook een artistieke component bezit in de aanwezige gevelsculpturen. Als een losstaand element zou deze kwaliteit misschien eerder onvoldoende zijn voor een bescherming op Vlaams niveau. De evaluatie van de beschermenswaardigheid wordt aldus sterk bepaald door de intrinsieke samenhang met het aanpalende Secretariaat van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België. Hierdoor bezit het kantoor historische waarde en past het zich volledig in binnen het verhaal en de evolutie van de vakbondslokalen aan de Koning Albertlaan in Gent. De aanwezige gevelsculpturen vormen een programmatisch kunstwerk dat representatief is voor de Liberale Vakbonden en voor de integratie van sculptuur in dergelijke gebouwen in die periode. Ook de hand van architect Robert Rubbens, die verantwoordelijk was voor de naoorlogse bouwfases van het vakbondsgebouw, creëert een samenhang. Het interieur bewaart de oorspronkelijke afwerking van wanden en vloeren in travertijn, aansluitend bij de aanpassingen in het aanpalende secretariaatsgebouw. De erfgoedwaarde van het interieur is echter een stuk lager dan die van het interieur van het secretariaatsgebouw.

De door de commissie voorgestelde overgangszone is geen optie, aangezien daarbij enkel de erfgoedwaarde van het monument wordt ondersteund, maar de overgangszone zelf geen erfgoedwaarde bezit. De omliggende, waardevolle bebouwing langs de Koning Albertlaan maakt de afbakening van een stadsgezicht niet evident, want dat zou een evaluatie op een ruimere schaal vereisen.

Het is daarom wenselijk de gevel van het kantoorgebouw van 1966 mee te nemen in de afbakening van het monument. De afbakening van de bescherming wordt dan uitgebreid tot de volledige percelen van nummer 93 en 95. De erfgoedelementen en -kenmerken van nummer 93 zijn echter enkel gelegen in de straatgevel. Het volledige dossier en beschermingsbesluit zullen op die manier aangepast worden.

De commissie wenst eveneens een verduidelijking van de kadering van de bescherming binnen het beleidsstema van de naoorlogse architectuur in Gent en deelgemeenten. Ze vindt de motivering van de bescherming binnen het thema vanuit "*de impact van de naoorlogse bouwfases*" (inhoudelijk dossier, pagina 4) te mager. Ook benadrukt de commissie dat er geen historische link bestaat tussen het vakbondsgebouw en Woning Velghe, en dat beide beschermingsdossiers niet zomaar aan elkaar gekoppeld kunnen worden.

Antwoord:

De evaluatie van de erfgoedwaarden toont duidelijk aan dat het gebouw – ondanks haar initiële bouw in het interbellum – een boeiende staalkaart vormt van evoluties die doorliepen tot ver in de naoorlogse periode. Het Secretariaat wijst zowel in het exterieur als interieur op de stilistische evolutie én continuïteit vanaf het interbellum tot na de Tweede Wereldoorlog. Tot in de jaren 1960-1970 vonden opeenvolgende afwerkingsfasen plaats door de firma De Coene en gebeurden diverse uitbreidingen en aanpassingen onder leiding van architect Robert Rubbens. De uitbreiding van de

afbakening van de bescherming met inbegrip van de straatgevel van nummer 93 versterkt de situering van de bescherming binnen het beleidsthema.

Er is inderdaad geen historisch verband tussen de Woning Velghe en het secretariaatsgebouw van de Liberale Vakbonden. Het was echter wenselijk om vanuit een integrale aanpak en duidelijkheid ten opzichte van de eigenaar van dit huidige complex, de evaluatie van de beschermingswaardigheid van Woning Velghe mee te nemen binnen het lopende project. Aangezien het inderdaad twee afzonderlijke entiteiten betreft, werd ervoor gekozen om twee afzonderlijke beschermingsdossiers op te maken.

In de inleidende paragraaf van het beschrijvend gedeelte in het inhoudelijk dossier zal deze motivering verduidelijkt worden.

Als derde en laatste voorwaarde vraagt de commissie een concrete beheersdoelstelling te formuleren voor de glas-in-loodramen.

Antwoord:

Het 1° punt van artikel 3 stelt duidelijk dat het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen de algemene doelstelling is van de bescherming. Onderhoud en conserverende ingrepen worden hierbij verondersteld. Het glas in lood wordt ook expliciet vermeld in het 4° punt van de beheersdoelstellingen, dat ingaat op het interieur van het complex. Het is aldus niet nodig een specifieke beheersdoelstelling te formuleren voor de glas-in-loodramen.

De commissie formuleert naast de hierboven behandelde voorwaarden, nog een paar opmerkingen bij het inhoudelijk dossier:

- pagina 13: de metalen letters op de deur van de voormalige spreekplaats vermelden 'wachtzaal' in de plaats van 'wachtkamer'.
  - antwoord: deze opmerking is terecht en zal worden aangepast.
- pagina 30: de commissie merkt op dat het ensemble burgerhuizen op de hoek van de Patijntjestraat en Aagemstraat is beschermd als stadsgezicht, in de plaats van als monument.
  - antwoord: deze opmerking is terecht en zal worden aangepast.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden aangepast in functie van de door de VCOE voorgestelde uitbreiding van de afbakening:

- In het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit, evenals hun bijlagen, werd de titel aangepast van 'Secretariaat van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België in Gent' tot 'Secretariaat en kantoren van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België in Gent'.
- Waar de afbakening wordt vermeld, werd het adres Koning Albertlaan 93 toegevoegd. In het beschermingsbesluit werden ook de twee percelen toegevoegd, die deel uitmaken van dit adres (artikel 1).
- Het omgevingsplan bij het inhoudelijk dossier (5.1) en het plan bij het beschermingsbesluit werden uitgebreid conform de nieuwe afbakening.
- De foto op het voorblad van het inhoudelijk dossier werd aangepast. In de fotoregistratie bij het beschermingsbesluit (bijlage 2) werd een foto van de voorgevel van Koning Albertlaan 93 toegevoegd en werd een minder relevante foto verwijderd.
- De situering in het inhoudelijk dossier (paragraaf 1.1, pagina 4) werd aangepast, conform de voorgestelde afbakening.
- De beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in het inhoudelijk dossier (paragraaf 1.3, pagina 9) werd aangepast en uitgebreid zodat ze nu

ook de straatgevel van Koning Albertlaan 93 omvat. Dit leidde eveneens tot een uitbreiding van de beschrijving in het beschermingsbesluit (artikel 2).

- De uitbreiding van de afbakening leidde tot aanvullingen in het evaluerend gedeelte. De gevel van nummer 93 en de aanwezige sculptuur werden toegelicht in paragraaf 2.1.2.1. Ook de evaluatie van de erfgoedwaarden werd uitgebreid, zowel in het inhoudelijk dossier (paragraaf 2.1.3) als in de aanhef van het beschermingsbesluit.
- In het inhoudelijk dossier werd de motivering van de afbakening aangepast (paragraaf 2.3) en gebeurden enkele kleine aanpassingen in het onderdeel omtrent de juridische toestand (paragraaf 2.4).
- In artikel 3 van het beschermingsbesluit werd een beheersdoelstelling toegevoegd omtrent het behoud van Koning Albertlaan 93. Deze werd ingevoegd als 3° punt van dit artikel: *"met betrekking tot het naoorlogs kantoorgebouw (Koning Albertlaan 93) is het behoud van de voorgevel vereist op het vlak van schaal, volumewerking, afwerking en materiaalgebruik, inclusief de figuratieve gevelsculpturen, die representatief zijn voor de functie van het gebouw"*.

Daarnaast werd het inhoudelijk dossier als volgt aangepast:

- Op pagina 4 werd in de inleidende paragraaf van het beschrijvend gedeelte de kadering van het dossier binnen het beleidsthema bijkomend verduidelijkt: *"De boeiende continuïteit van de opeenvolgende afwerkingsfasen door De Coene en de uitbreidingen en aanpassingen onder leiding van architect Robert Rubbens tot in de jaren 1960-1970, zorgen ervoor dat het complex geëvalueerd kon worden binnen het thema van de naoorlogse architectuur in Gent."* De verhouding ten opzichte van het beschermingsdossier van de aanpalende Woning Velghe werd hierbij ook toegelicht: *"Vanuit een wens tot duidelijkheid ten opzichte van de eigenaar en een integrale aanpak, werd de evaluatie van Woning Velghe meegenomen binnen het lopende beleidsthema. Gezien de historische scheiding tussen beide ontwerpen werden twee afzonderlijke dossiers opgemaakt. Voor de bescherming 'Woning Velghe in Gent' zie dossiernummer 4.001/44021/136.1."*
- Op pagina 13 (paragraaf 1.3.4.1) werd de verwijzing naar de metalen letters op de deur van de voormalige spreekplaats aangepast naar 'wachtsaal' in de plaats van 'wachtkamer'.
- Op pagina 32 (paragraaf 2.4.1) wijzigde de vermelding omtrent de bescherming van het ensemble burgerhuizen op de hoek van de Patiëntjestraat en de Aagemstraat. 'Monument' werd gecorrigeerd tot 'stadsgezicht'.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

2.1 Openbaar onderzoek en hoorrecht

De stad Gent organiseerde het openbaar onderzoek van 3 januari tot 1 februari 2019. Het PV en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werden geen bezwaren ingediend.

Geen enkele zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap.

2.2 Aanvullingen

Op basis van nieuw inzicht werd nog een kleine aanvulling gemaakt in het inhoudelijk dossier. In de paragraaf over de juridische toestand op het vlak van onroerend erfgoed (2.4.1., pagina

32) werd toegevoegd dat de percelen gelegen zijn in een bufferzone van UNESCO werelderfgoed.

3. Conclusie

Aangezien er geen adviezen of bezwaren werden uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming werd het beschermingsbesluit niet aangepast. Het inhoudelijk dossier werd aangepast zoals beschreven onder 2.2.